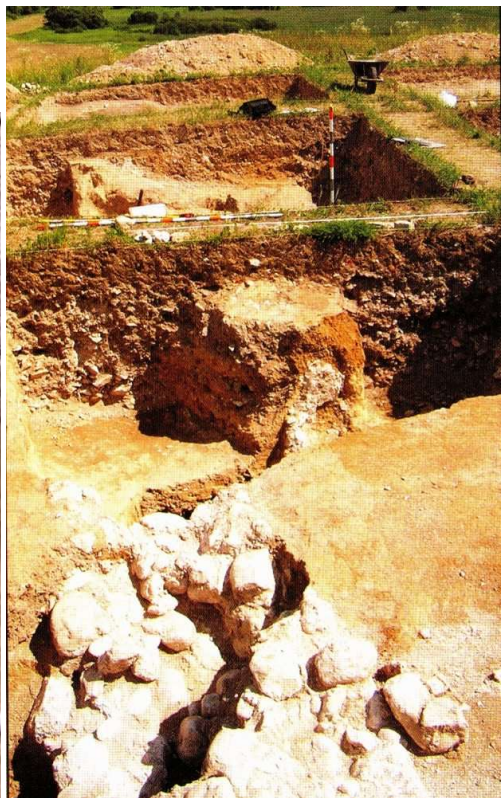

A koromszói szerzetesek titkai Máza határában

Patton Gábor tanulmánya.

Koromszó Árpád-kori kolostor: „... itt hajdanán barátok kolostora lévén, honnan még a mai napig is az alapköveket a lakosok ház építéséhez alkalmazzák, a törökök betörésekor minden koromná égettetett.” - innen veszi ez a dűlő az eredetét, olvashatjuk az 1864-es Pesthy Frigyes által készített leírásban. E népi szófejtéssel szemben a valós magyarázat: a név előtagja az égetéses erdőirtásra utal, utótagja pedig az „aszó”, amely „völgy”, „kiszáradt patakmeder” jelentést hordoz. A kolostor helyétől keletre egy forrásból kis patakocska csordogált le még a múlt század közepén is, mára vize elapadt. Talán ez biztosíthatta az apátság vízellátását.

Egy 1235-re keltezett, valójában 1250 körüli állapotokat tükröző oklevél határjáró részében fordul elő: „... a koromszói nemesek monostorának földjei”. E nemesi család a Csák nemzetségből sarjad ki, szegről-végről a későbbi híres-hírhedt kiskirályyal, Csák Mátéval is rokonságban volt.

Ilyen családi monostor létesítése akkoriban amolyan státusszimbólumnak számított. Csák Péter még 1237-ben szeretett volna kegyura lenni a borsmonostori apátságnak, de ez nem sikerült neki. Így talán már ő megkezdte, majd pedig István fia fejezte be ennek a nemzetségi kolostornak a felépítését.

1276-ban a Koromszó birtokot eladták a szomszédos Kórógyi családnak, ekkor a keleti oldalon három másik szerzetesi földbirtokot is említenek: Bátát, Bátaszéket (Cikádor) és Zebegényt. Utóbbi egy kicsi bencés kolostor volt, amely két nagyobb szerzetesház feltevése, tehát vagy Bátáról, vagy Cikádorról érkezhettek ide szerzetesek, azaz bencések, vagy pedig ciszterek lehettek. Azt, hogy biztosan csak ez a két rend jöhet szóba, mutatják még az 1330-as évek pápai tizedlajstromai is, ahol a koromszói kolostor előljáróját „apát”-nak nevezik.

A terepbejárásaink során az elpusztult falu területén pénzermék kerültek elő, melyek közül a legrégebbi II. István ezüst denára /1116-31/. A szántóföldön Árpád-kori kerámiadarabok borítják a felszínt. A kisebb domb, vagyis a hajdani plébániatemplom helyén pedig emberi csontdarabokat találunk szétszórva, amely temetőre vall. Még a 20. század elején egy kisméretű harangot találtak a Koromszó dűlőben, amelyet utóbb az első világháború idején a hadikincstár lefoglalt és beolvastott.

A koromszói kolostor ásatását 2003 őszén négy kutatóárokkel kezdtük meg. Két hosszú árokkel, 60-70 méterrel teljesen átszeltük a kolostor dombját. Több alapfalmaradvány és úgynevezett „kiszedett fal” került elő. Ez utóbbiak visszaigazolták azon forrásainkat, hogy a mázaiak sajnos kőbányának használták a 19. század folyamán a még meglévő maradványokat. Így lassacskán eltűntek a felszínen lévő falcsonkok.

Az ásatás vezérlelete egy szinte teljes épségben fennmaradt 17 cm hosszúságú Árpád-kori kulcs. A kolostortemplom szélessége 24 méter, a hosszát még pontosan nem tudjuk. Az építmény háromhajós bazilika lehetett, amelynek déli mellékhajójában kegyúri sírokat is találtunk, itt leltek örök nyugalomra az alapító nemesi család tagjai. A felületi kutatásokra 2007. május-júliusában került sor. Az ásatási szelvények révén a kolostorszárny és a templom déli mellékhajójának egy részlete került feltárássra. Itt ép falmaradványokat és a koromszói nemesi család több mint tíz tagjának a csontvázát találtuk, közülük öt nagyjából épségben, a többit sajnos megbolygatott állapotban. A család egykor itt állott udvarházának a törmelékével töltötték vissza egy kb. 800 éves pincét. Amikor ez előkerült, eszembe jutott egy néphagyomány. 1885-ben Varga János, a föld akkori tulajdonosa ezt állította: *„Ezen a helyen állt valamikor a Törökház, és hozzátéve a déli oldalon volt a pincebejárat, ahol két tartályt tele pénzzel és három hordó bort ástak el...”* - íme: monda és valóság itt ismételtlen összeér... A pince és az udvarház feltárást jövőre tervezzük.